

PIOTR RUSZKOWSKI
STANISŁAW MALEPSZAK

LUBOŃ W ARCHIWALIACH BIBLIOTEKI KONGRESU USA

Szkoły Żabikowa, Lubonia i Lasku w ogólnopolskiej akcji z 1926 roku zorganizowanej na 150-lecie niepodległości Stanów Zjednoczonych

Niecodzienne życzenia

W 1926 r. Stany Zjednoczone świętowały 150-lecie niepodległości. W związku z tym w Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzono akcję przygotowania oryginalnej księgi pamiątkowej. Przez osiem miesięcy, od lutego do października, z kulminacją 4 lipca 1926 r. (amerykańskie święto niepodległości) około 5,5 miliona obywateli II Rzeczypospolitej podpisywało się pod Deklaracją Podziwu i Przyjaźni dla USA wraz z życzeniami.

Pierwsza strona życzeń: FROM THE POLISH NATION TO THE AMERICAN NATION ON THE OCCASION OF THE 150-TH ANNIVERSARY OF THE UNITED STATES (OD NARODU POLSKIEGO DLA NARODU AMERYKAŃSKIEGO Z OKAZJI 150-LECIA STANÓW ZJEDNOCZONYCH)

Okladka tomu głównego życzeń dla narodu amerykańskiego. Na czerwonym, płóciennym tle stylizowany orzeł, nad którym złotą czcionką wytłoczona data: 4 VII MCMXXVI (4.07.1926). Pod orłem: IN TOKEN TO THE UNITED STATES OF AMERICA ON THE OCCASION OF THE 150-TH ANNIVERSARY OF THEIR INDEPENDENCE (NA PAMIĄTKĘ DLA STANÓW ZJEDNOCZONYCH AMERYKI Z OKAZJI 150-TEJ ROCZNICY NIEPODLEGŁOŚCI)

Treść życzeń, pod którymi w 1926 r. podpisało się ok. 5,5 mln Polaków, w tym 428 „lubonian” (pisownia oryginalna, wersja polskojęzyczna): NARÓD POLSKI DO NARODU AMERYKAŃSKIEGO W 150-TĄ ROCZNICĘ NIEPODLEGŁOŚCI STANÓW ZJEDNOCZONYCH. / NARÓD POLSKI PRZESYŁA OBYWATEŁOM WIELKIEJ UNJI AMERYKAŃSKIEJ BRATERSKIE POZDROWIENIE WRAZ Z ZAPEWNIENIEM NAJGŁĘBSZEGO PODZIWIU DLA STWORZONYCH PRZEZ WAS INSTYTUCJI, W KTÓRYCH WOLNOŚĆ, RÓWNOŚĆ I SPRAWIEDLIWOŚĆ ZNALAZŁY SWÓJ NAJWYŻSZY WYRAZ, STAJĄC SIĘ GWIAZDĄ PRZEWODNIĄ DLA WSZYSTKICH NOWOCZESNYCH DEMOKRACJI. / ŚWIĘTO WASZE, SZLACHETNI AMERYKANIE, NIE JEST TYLKO NASZYM ŚWIĘTEM. / ZNAJDUJE ONO GORĄCY ODZEW W CAŁYM ŚWIECIE A SZCZEGÓLNIE W NASZEJ OJCZYZNIE, POLSCE, KTÓRA DUMNA JEST Z TEGO, ŻE W WIELKIEJ GODZINIE WASZYCH DZIEJÓW U BOKU JERZEGO WASHINGTONA STALI POD CHORĄGWIĄ WOLNOŚCI TAKŻE BOHATEROWIE NASZYCH WALK O WOLNOŚĆ TADEUSZ KOŚCIUSZKO I KAZIMIERZ PUŁASKI. / WSPÓLNIE PRZELANA KREW POŁĄCZYŁA NAS NA ZAWSZE WĘZŁAMI JEDNYCH I TYCH SAMYCH UCZUĆ DLA JEDNEGO I TEGO SAMEGO IDEAŁU WOLNEGO CZŁOWIEKA I WOLNEGO NARODU. / WĘZŁY TE UMOCNIOŁO UCZESTNICTWO WASZE W WIELKIEJ WOJNIE 1914-18 R. UWIEŃCZONEJ WSPANIAŁYM ZWYCIĘSTWEM PRAWDY I SPRAWIEDLIWOŚCI NAD UCISKIEM I BEZPRAWIEM, DZIĘKI CZEMU POLSKA POWRÓCIŁA PO LATACH NIEWOLI DO GRONA WOLNYCH NARODÓW ŚWIATA. / W DALSZYM CIĄGU ZWIĄZAŁ NAS Z WAMI SŁAWNY UDZIAŁ LOTNIKÓW AMERYKAŃSKICH Z ESKADRY KOŚCIUSZKI W NASZEJ WOJNIE Z WROGAMI BOLSZEWICKIMI W R. 1920. / ZACHOWUJĄC W SWYM ZBIOROWYM SERCU WDZIĘCZNOŚĆ WIEKOPOMNĄ NIE TYLKO ZA WASZĄ OFIARĘ KRWI, LECZ I ZA PODAWANĄ PRZEZ WAS W IMIĘ LUDZKOŚCI POMOC WSZELAKIEMU W POLSCE PODCZAS WOJNY CIERPIENIU – A NADEWSZYSTKO ZA RATOWANIE OD GŁODU I CHORÓB DZIECI – W DNIU WASZEGO ŚWIĘTA NARODOWEGO CHCEMY DZIELIĆ Z WAMI RADOŚĆ I ŻYCZYĆ WASZEMU PAŃSTWU I WASZEMU NARODOWI JAKNAJPOMYŚLNIJSZEGO ROZWOJU NA PRZYSZŁOŚĆ KU DOBRU I SZCZĘŚCIU CAŁEGO RODZAJU LUDZKIEGO. / WIELU POLAKÓW, KTÓRZY GOŚCINNIE PRZEZ WAS NA WASZEJ PIĘKNEJ I BOGATEJ ZIEMI PRZYJĘCI, STALI SIĘ JUŻ OBYWATELAMI STANÓW ZJEDNOCZONYCH WZNOSI WSPÓLNIE Z WAMI DZISIAJ OKRZYK NA CZEŚĆ DRUGIEJ OJCZYZNY. DO TEGO OKRZYKU Z GÓRĄ TRZYMILIONOWEJ MASY WYCHODŹCTWA POLSKIEGO DOŁĄCZA SIĘ GŁOS TRZYDZIEŚCI MILIONÓW POLAKÓW, ZAMIESZKUJĄCYCH SWÓJ WOLNY KRAJ MACIERZYSTY I WOŁA Z BIJĄCEM BRATERSKIM UCZUCIEM SERCEM: / NIECH ŻYJĄ STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI! NIECH ŻYJE WOLNOŚĆ, RÓWNOŚĆ, SPRAWIEDLIWOŚĆ!

NARÓD POLSKI
DO NARODU AMERYKAŃSKIEGO
W 150-TĄ ROCZNICĘ NIEPODLEGŁOŚCI
STANÓW ZJEDNOCZONYCH.

==NARÓD POLSKI PRZESYŁA OBYWATEŁOM WIELKIEJ UNJI AMERYKAŃSKIEJ BRATERSKIE POZDROWIENIE WRAZ Z ZAPEWNIENIEM NAJGŁĘBSZEGO PODZIWIU DLA STWORZONYCH PRZEZ WAS INSTYTUCJI, W KTÓRYCH WOLNOŚĆ, RÓWNOŚĆ I SPRAWIEDLIWOŚĆ ZNALAZŁY SWÓJ NAJWYŻSZY WYRAZ, STAJĄC SIĘ GWIAZDĄ PRZEWODNIĄ DLA WSZYSTKICH NOWOCZESNYCH DEMOKRACJI. ==

==ŚWIĘTO WASZE, SZLACHETNI AMERYKANIE, NIE JEST TYLKO NASZYM ŚWIĘTEM. ==

==ZNAJDUJE ONO GORĄCY ODZEW W CAŁYM ŚWIECIE A SZCZEGÓLNIE W NASZEJ OJCZYZNIE, POLSCE, KTÓRA DUMNA JEST Z TEGO, ŻE W WIELKIEJ GODZINIE WASZYCH DZIEJÓW U BOKU JERZEGO WASHINGTONA STALI POD CHORĄGWIĄ WOLNOŚCI TAKŻE BOHATEROWIE NASZYCH WALK O WOLNOŚĆ TADEUSZ KOŚCIUSZKO I KAZIMIERZ PUŁASKI. ==

==WSPÓLNIE PRZELANA KREW POŁĄCZYŁA NAS NA ZAWSZE WĘZŁAMI JEDNYCH I TYCH SAMYCH UCZUĆ DLA JEDNEGO I TEGO SAMEGO IDEAŁU WOLNEGO CZŁOWIEKA I WOLNEGO NARODU. ==

==WĘZŁY TE UMOCNIOŁO UCZESTNICTWO WASZE W WIELKIEJ WOJNIE 1914-18 R. UWIEŃCZONEJ WSPANIAŁYM ZWYCIĘSTWEM PRAWDY I SPRAWIEDLIWOŚCI NAD UCISKIEM I BEZPRAWIEM, DZIĘKI CZEMU POLSKA POWRÓCIŁA PO LATACH NIEWOLI DO GRONA WOLNYCH NARODÓW ŚWIATA. ==

==W DALSZYM CIĄGU ZWIĄZAŁ NAS Z WAMI SŁAWNY UDZIAŁ LOTNIKÓW AMERYKAŃSKICH Z ESKADRY KOŚCIUSZKI W NASZEJ WOJNIE Z WROGAMI BOLSZEWICKIMI W R. 1920. ==

==ZACHOWUJĄC W SWYM ZBIOROWYM SERCU WDZIĘCZNOŚĆ WIEKOPOMNĄ NIE TYLKO ZA WASZĄ OFIARĘ KRWI, LECZ I ZA PODAWANĄ PRZEZ WAS W IMIĘ LUDZKOŚCI POMOC WSZELAKIEMU W POLSCE PODCZAS WOJNY CIERPIENIU – A NADEWSZYSTKO ZA RATOWANIE OD GŁODU I CHORÓB DZIECI – W DNIU WASZEGO ŚWIĘTA NARODOWEGO CHCEMY DZIELIĆ Z WAMI RADOŚĆ I ŻYCZYĆ WASZEMU PAŃSTWU I WASZEMU NARODOWI JAKNAJPOMYŚLNIJSZEGO ROZWOJU NA PRZYSZŁOŚĆ KU DOBRU I SZCZĘŚCIU CAŁEGO RODZAJU LUDZKIEGO. ==

==WIELU POLAKÓW, KTÓRZY GOŚCINNIE PRZEZ WAS NA WASZEJ PIĘKNEJ I BOGATEJ ZIEMI PRZYJĘCI, STALI SIĘ JUŻ OBYWATELAMI STANÓW ZJEDNOCZONYCH WZNOSI WSPÓLNIE Z WAMI DZISIAJ OKRZYK NA CZEŚĆ DRUGIEJ OJCZYZNY. DO TEGO OKRZYKU Z GÓRĄ TRZYMILIONOWEJ MASY WYCHODŹCTWA POLSKIEGO DOŁĄCZA SIĘ GŁOS TRZYDZIEŚCI MILIONÓW POLAKÓW, ZAMIESZKUJĄCYCH SWÓJ WOLNY KRAJ MACIERZYSTY I WOŁA Z BIJĄCEM BRATERSKIM UCZUCIEM SERCEM: ==

==NIECH ŻYJĄ STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI!
NIECH ŻYJE WOLNOŚĆ, RÓWNOŚĆ, SPRAWIEDLIWOŚĆ! ==

Oprócz podpisów najważniejszych osób w państwie: prezydenta, posłów, senatorów, znalazły się podpisy administracji wszystkich szczebli oraz podpisy nauczycieli i uczniów polskich szkół. Oprawione i zszyte „adresy” przekazano prezydentowi Calvinowi Coolidge 14 października 1926 r. podczas ceremonii w Białym Domu. Do książki dołączono złoty medal z napisem „Polska Stanom Zjednoczonym 1776-1926”. Woluminy te trafiły do działu manuskryptów Biblioteki Kongresowej USA

Ozdobne strony pierwsze z przykładowymi podpisami: Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej – Ignacego Mościckiego*, Prymasa Polski ks. kard. Aleksandra Kakowskiego** oraz Ministra spraw wewnętrznych Władysława Raczkiewicza*** z podsekretarzami stanu i naczelnikami wydziałów

* Ignacy Mościcki (1867- 1946) – chemik, polityk, w latach 1926-1939 prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Naukowiec, wynalazca, budowniczy polskiego przemysłu chemicznego w II RP.

** Ks. Aleksander Kakowski (1862-1938) – kardynał od 1919 r., metropolita warszawski w latach 1913-1938, prymas Polski w latach 1925-1938, Członek Rady Regencyjnej w latach 1917-1918.

*** Władysław Raczkiewicz (1885-1947) – działacz polityczny, społeczny i wojskowy, uczestnik I wojny światowej i wojny polsko-bolszewickiej, minister spraw wewnętrznych w latach 1921, 1925-1926, 1935-1936, marszałek Senatu w latach 1930-1935, prezydent RP na uchodźstwie w latach 1939-1947.

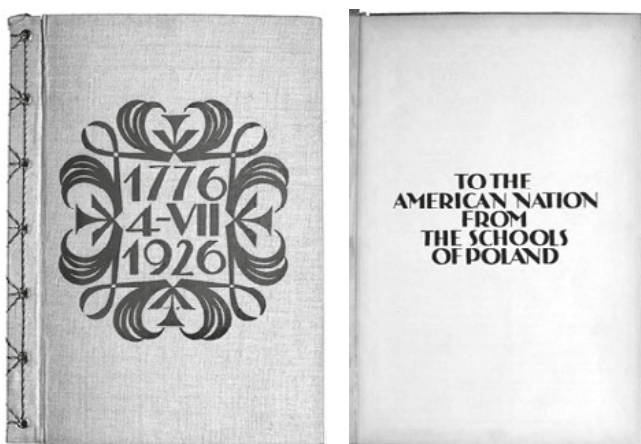
i zostały udostępnione szerokiej publiczności na specjalnej wystawie. Zachowało się 111 tomów spiętych deklaracji, każda po kilkaset stron, ułożonych alfabetycznie powiatami. Księgi Pamiątkowe zostały poddane procesowi digitalizacji i w 2017 r. udostępnione¹. Interesują się nimi historycy, badacze oświaty i lokalne społeczności. Ten materiał jest jedynym w swoim rodzaju zapisem stanu oświaty w Polsce oraz stanowi także ciekawy materiał faktograficzno-socjologiczny tamtych czasów.

Wspólne dziedzictwo

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej dla ówczesnej Polski doświadczonej 123 latami zniewolenia, po zaledwie 8 latach wolności były wzorem najlepszych rozwiązań politycznych i gospodarczych. Tym bardziej, że pierwiastki i akcenty związane z Polską były i są mocno odczuwalne chociażby poprzez postacie Tadeusza Kościuszki czy Kazimierza Pułaskiego. Nie tylko historycy widzą także dużą zbieżność naszej Konstytucji 3 Maja (1791 r.) z Deklaracją Niepodległości – pierwszego i naj-

ważniejszego dokumentu Stanów Zjednoczonych na północnym kontynencie Ameryki. Niestety w Polsce przez zabory i usunięcie nas z mapy świata Konstytucja 3-majowa nigdy nie weszła w życie. Dziś jesteśmy dumni z tego niezrealizowanego dzieła i uroczystie świętujemy tamto wydarzenie dniem wolnym od pracy.

Choć ówczesne Stany Zjednoczone w 1776 r. stanowiły zaledwie wschodnie wybrzeże składające się z 13 stanów, za którymi nadal rozpościerał się „Dziki Zachód”, to ten demokratyczny i wolnościowy system polityczny utrzymał się do dziś i ciągle jest wzorem dla wielu na świecie.

W Bibliotece Kongresowej USA wśród ok. 5,5 miliona podpisów znajduje się unikalna kolekcja 428 podpisów lubonian w wieku szkolnym i ich nauczycieli. Obejmuje ona 4 karty – oryginalne dyplomy wpięte w woluminach 64 i 65, oprawione w płótno, z grafikami zaprojektowanymi przez Wojciecha Jastrzębowskiego* i Bonawenturę Lenartą**

¹ W ramach projektu – „Class of 1926”.

* Wojciech Jastrzębowski (1884-1963) – artysta projektujący sztukę użytkową i grafikę m.in. w stylu secesji. Senator RP w latach 1935-1938 powołany przez prezydenta Polski.

** Bonawentura Lenart (1881-1973) – grafik, liternik, konserwator, profesor warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych.

Lubońskie „adresy”

Wśród zgromadzonych w kraju podpisów znalazły się także cztery placówki obecnie znajdujące się w granicach administracyjnych miasta Luboń: Lasku – teraz Szkoła Podstawowa nr 4 (SP 4)², Żabikowa (SP 2)³, Lubonia wsi (SP 3) i Żabikowa Kolonii (SP 1). Miasto Luboń utworzono dopiero w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (PRL-u), w 1954 roku łącząc wsie: Żabikowo Luboń i Lasek w organizm miejski, a więc 28 lat po akcji przeprowadzonej w okrasie międzywojennym – w II Rzeczypospolitej (II RP) w 1926 roku. Kolejność naszych szkół przedstawiamy wg starszeństwa tych placówek. Przypomnijmy, historycznie najstarszą szkołą dla dzieci z obszaru obecnego miasta Luboń była szkoła w pobliskich Wirach, podobnie jak parafia, do której chodzili mieszkańcy z naszych wsi. Pierwszą placówką oświatową na terenie obecnego miasta była szkoła elementarna w Lasku przy ul. Krętej (dziś budynek prywatny) powstała około 1780 roku. Dzisiejsza SP 4 mieści się przy ul. 1 Maja 10, w piątym już budynku⁴. Kolejną była szkoła powszechna we wsi Żabikowo obecna SP 2 powstała około 1845 roku, przy ul. Żabikowskiej 40⁵. Następną otwartą w 1905 r. była szkoła we wsi Luboń (SP 3) przy ul. Armii Poznań 27⁶. Ostatnią omawianą w tym materiale będzie szkoła powstała w ramach budowy przez zaborcę pruskiego nowej osady dla niemieckich robotników – Żabikowa Kolonii, placówka przy ul. Poniatowskiego 10 – SP 1 wybudowana w 1909 roku⁷. Dodajmy, że obecnie w mieście Luboń szkół publicznych mamy o dwie więcej: Szkoła Podstawowa nr 5 (wcześniej Gimnazjum nr 2), przy ul. Kołłątaja 1, oddana w 2000 roku oraz Katolicka Szkoła Podstawowa nr 6, przy pl. Edmunda Bojanowskiego 7a, otwarta we wrześniu 2020 roku.

Poniżej zamieszczamy zdjęcia „adresów”, które znajdują się w omawianej księdze i są zdeponowane w archiwum Biblioteki Kongresu USA. Odczytaliśmy wszystkie podpisy i wymieniamy je, zachowując oryginalną pisownię. Wśród podpisanych uczniów można znaleźć swoich przodków, krewnych, powinowatych, znajomych itp. Są to roczniki dzieci z okresu odzyskiwania przez Polskę niepodległości w 1918 roku. Z naszej analizy wynika, że są to autografy osób urodzonych pomiędzy 1911 a 1919 rokiem. Pierwszoklasiści to dzieci urodzone ok. 1919 r., a czwartoklasiści – rocznik ok. 1915 r. Prawdopodobnie nikt już nie żyje. Ciekawostką i sentymentalną podróżą w czasie dla wielu z nas może być kaligraficzny podpis naszych rodziców, dziadków, babć czy prapokoleń, jaki złożyli, będąc uczniami szkół powszechnych, który ostatecznie trafił za ocen jako niezwykły, jedyny w swoim rodzaju wyraz entuzjazmu i sympatii.

2 „Wieści Lubońskie” 11-2017, s. 17, Piotr Ruszkowski, „W archiwach Biblioteki Kongresu USA”

3 „Wieści Lubońskie” 07-2018, s. 18, Stanisław Malepszak, Piotr Ruszkowski, „W archiwach USA (cz. 2)”

4 Szerzej o historii placówki: Stanisław Malepszak, Piotr P. Ruszkowski, „200 lat oświaty w Luboniu”, Luboń 2008, str. 71 i 82

5 Tamże: str. 133.

6 Tamże: str. 201.

7 Tamże: str. 254.

SP 4

Bolesław Romanowski
– kierownik szkoły w La-
sku w latach 1921-1933
i 1935-1939

Na stronach 197 i 198
w tomie 64 znajduje się
106 podpisów dzieci z na-
uczycielem i kierownikiem
szkoły w Lasku. Oto treść:
SZKOLNICTWO POLSKIE
W HOŁDZIE NARODO-
WI AMERYKANSKIEMU
NA PAMIĄTKĘ 150-LECIA
NIEPODŁĘGŁOŚCI STA-
NÓW ZJEDNOCZONYCH
/ SZKOŁA: Powszechna /
MIEJSCOWOŚĆ: Lasek /
POWIAT: poznański / OPIE-
KUN: Bolesław Romanow-
ski / KIEROWNIK: Bolesław
Romanowski / INSPEKTOR:
Degórski. Poniżej pod-
pisy: klasa IV-ta: 1. Ma-

tysiakówna Joanna, 2. Piotrowska Józefa, 3. Piotrowska Maria, 4. Pukówna Stanisława, 5. Pukówna Kazimiera, 6. Wiciakówna Władysława, 7. Siejakowska Józefa, 8. Trittówna Irena, 9. Szmytówna Cecylia, 10. Nowacka Czesława, 11. Kaczmarkówna Maria, 12. Michalakówna Maria, 13. Mellerówna Franciszka, 14. Rybarczykówna Józefa, 15. Zettlerówna Małgorzata, 16. Sobierajewiczówna Joanna, 17. Milcarkówna Maria, 18. Nowicka Joanna, 19. Wawrzyniakówna Antonina, 20. Sobierajewicz Stanisław, 21. Brzóska Nikodem, 22. Brzóska Bronisław, 23. Kazimierz Przybylski, 24. Kubiak Leon, 25. Zieliński Kazimierz, 26. Zybert Bronisław, 27. Kasperek Stefan, 28. Szymański Józef
klasa III-cia: 1. Krajewska Maria, 2. Ptakówna Józefa, 3. Jęskówna Marta, 4. Ratajczakówna Anna, 5. Owczarska Teodora, 6. Szulcówna Bronisława, 7. Kozłowska Helena, 8. Kujawówna Stanisława, 9. Kandulówna Zofia, 10. Szczepaniakówna Maria, 11. Gotowiecówna Katarzyna, 12. Bogusławska Franciszka, 13. Piotrowska Teresa, 14. Bączkowska Józefa, 15. Kaczmarkówna Pelagia, (2. strona) 16. Dutkówna Maria, 17. Chudziński Jan, 18. Poprawka Stefan, 19. Kaźmierczak Stefan, 20. Wójcik Wacław, 21. Zettler Eryk, 22. Leonarczyk Józef, 23. Wasecki Franciszek, 24. Nowicki Stanisław, 25. Stefaniak Jan, 26. Lipiak Władysław, 27. Roszyk

SZKOLNICTWO POLSKIE W HOŁDZIE NARODOWI AMERYKANSKIEMU NA PAMIĄTKĘ 150-LECIA NIEPODŁĘGŁOŚCI STANÓW ZJEDNOCZONYCH			
SCHOOL SZKOŁA	<i>Powszechna</i>	TRUSTEE OPIEKUN	<i>Bolesław Romanowski</i>
LOCALITY MIEJSCOWOŚĆ	<i>Lasek</i>	PRINCIPAL KIEROWNIK	<i>Bolesław Romanowski</i>
DISTRICT POWIAT	<i>poznański</i>	INSPECTOR INSPEKTOR	<i>Degórski</i>

Klasa IV-ta:

1. Matysiakówna Joanna.	24. Kubiak Leon.
2. Piotrowska Józefa.	25. Zieliński Kazimierz.
3. Piotrowska Maria.	26. Zybert Bronisław.
4. Pukówna Stanisława.	27. Kasperek Stefan.
5. Pukówna Kazimiera.	28. Szymański Józef
6. Wiciakówna Władysława.	
7. Siejakowska Józefa.	
8. Trittówna Irena.	
9. Szmytówna Cecylia.	
10. Nowacka Czesława.	
11. Kaczmarkówna Maria.	
12. Michalakówna Maria.	
13. Mellerówna Franciszka.	
14. Rybarczykówna Józefa.	
15. Zettlerówna Małgorzata.	
16. Sobierajewiczówna Joanna.	
17. Milcarkówna Maria.	
18. Nowicka Joanna.	
19. Wawrzyniakówna Antonina.	
20. Sobierajewicz Stanisław.	
21. Brzóska Nikodem.	
22. Brzóska Bronisław.	
23. Kazimierz Przybylski.	

Klasa III-cia:

1. Krajewska Maria.
2. Ptakówna Józefa.
3. Jęskówna Marta.
4. Ratajczakówna Anna.
5. Owczarska Teodora.
6. Szulcówna Bronisława.
7. Kozłowska Helena.
8. Kujawówna Stanisława.
9. Kandulówna Zofia.
10. Szczepaniakówna Maria.
11. Gotowiecówna Katarzyna.
12. Bogusławska Franciszka.
13. Piotrowska Teresa.
14. Bączkowska Józefa.
15. Kaczmarkówna Pelagia.

16. Dudzińska Maria.	17. Ratajczak Marian.
18. Gładnicki Jan.	20. Hipolit Romanowski
19. Poprawka Stefan	21. Szóstak Stefan.
20. Wójcik Władysław	22. Waszak Władysław
21. Kottler Eryk	23. Sobierajewicz Bolesław
22. Leonowicz Józef	24. Hojnacki Ignacy
23. Wasceki Franciszek	25. Ratajczak Adam
24. Nowicki Stanisław	26. Muszyński Stefan
25. Szymon Jan	27. Nowacki Jan
26. Lipiak Władysław	28. Waligóra Stefan
27. Roszyk Wincenty	29. Wasecki Leon
28. Ratajczak Edmund	30. Wiciak Stanisław.
29. Tritt Alojzy	31. Mielczarek Józef
30. Kozłowski Jan	32. Mniszak Władysław
31. Kandyba Henryk	33. Poprawka Władysław.
32. Michalak Edmund	34. Poprawka Franciszek.
	35. Wilde Henryk.
	36. Wójcik Franciszek
	37. Wronowicz Józef.
	38. Roszyk Franciszek
<u>Klasa I-ga.</u>	
1. Czajkówna Agnieszka.	
2. Nowicka Maria.	
3. Adamska Władysława	
4. Starkiewiczówna Wanda.	
5. Sobierajewiczówna Katarzyna	
6. Krenzówna Zofja	
7. Przybylska Joanna	
8. Andrzejewska Maria	
9. Nowacka Joanna	
10. Szmętówna Ewa.	
11. Kaźmierczakówna Antonina	
12. Bączkowska Helena	
13. Stępniaćówna Stefania	
14. Kozłowski Józef	
15. Piotrowski Edward	
16. Kaczmarek Wincenty	
17. Zawadzki Antoni	
18. Wilde Franciszek	
	<u>Klasa I-sza.</u>
	1. Nakowski Tadeusz
	2. Jeszewski Władysław
	3. Sobierajewicz Antoni
	4. Waszak Józef
	5. Przybylski Jan
	6. Kaczmarkówna M.
	7. Trohówna Zofja
	8. Wasecka Irena

Kazimierz, 28. Ratajczak Edmund, 29. Tritt Alojzy, 30. Kozłowski Jan, 31. Kandyba Henryk, 32. Michalak Edmund

klasa II-ga: 1. Czajkówna Agnieszka, 2. Nowicka Maria, 3. Adamska Władysława, 4. Starkiewiczówna Wanda, 5. Sobierajewiczówna Katarzyna, 6. Krenzówna Zofja, 7. Przybylska Joanna, 8. Andrzejewska Maria, 9. Nowacka Joanna, 10. Szmętówna Ewa, 11. Kaźmierczakówna Antonina, 12. Bączkowska Helena, 13. Stępniaćówna Stefania, 14. Kozłowski Józef, 15. Piotrowski Edward, 16. Kaczmarek Wincenty, 17. Zawadzki Antoni 18. Wilde Franciszek, 19. Ratajczak Marian, 20. Hipolit Romanowski, 21. Szóstak Stefan, 22. Waszak Władysław, 23. Sobierajewicz Bolesław, 24. Hojnacki Ignacy, 25. Ratajczak Adam, 26. Muszyński Stefan, 27. Nowacki Jan, 28. Waligóra Stefan, 29. Wasecki Leon, 30. Wiciak Stanisław, 31. Mielczarek Józef 32. Mniszak Władysław, 33. Poprawka Władysław, 34. Poprawka Franciszek, 35. Wilde Henryk, 36. Wójcik Franciszek, 37. Wronowicz Józef, 38. Roszyk Franciszek
klasa I-sza: 1. Nakowski Tadeusz, 2. Jeszewski Władysław, 3. Sobierajewicz Antoni, 4. Waszak Józef, 5. Przybylski Jan, 6. Kaczmarkówna M., 7. Trohówna Zofja, 8. Wasecka Irena

SP 2

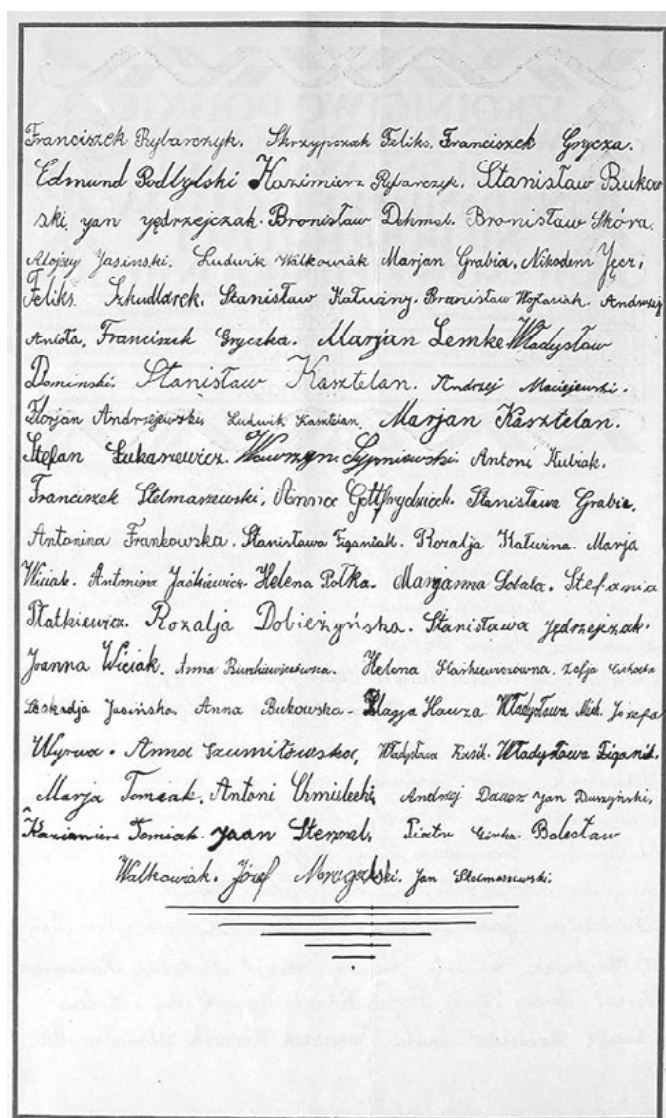
Leon Łukaszewski – kierownik szkoły w Żabikowie w latach 1913-1930, którego podpis rozpoczyna ciąg nazwisk na okolicznościowym „dyplomie”

Strony 47 i 48 z woluminu 65, w którym wśród 144 ozdobnych kart jest „dyplom” ze wsi Żabikowo podpisany przez 116 dzieci. Oto treść bez nagłówka: SZKOŁA: Powszechna szkoła katolicka / MIEJSCOWOŚĆ: Żabikowo wieś / POWIAT: Poznań / OPIEKUN: Miejskowa Rada Szkoła Grono Nauczycielskie / KIEROWNIK: Leon

Łukaszewski / INSPEKTOR: Pan Degórski. Podpisy wg kolejności wpisu i oryginalnej pisowni: Leon Łukaszewski, kierownik szkoły. Zofja Młotowska, nauczycielka. Dzieci szkolne: Zawielak Marta, Stanisława Anioła, Stanisława Mrugałska, Pelagja Dobieżyńska, Władysława Szuman, Prakseda Lemke, Maria Jasińska, Maria Rauschkówna, Maria Wichłacz, Stanisława Woźniak, Cecilja Kaźmierska, Stanisława Wasielewska, Pelagja Woźniak, Władysława Sternal, Jadwiga Andrzejewska, Adam Wiciak, Stefan Kubiak, Władysław Szłabs, Antoni Tomiak, Stanisław Plotkowiak, Adam Matecki, Wacław Molski, Jan Brodziński, Stefan Chudziński, Kazimiera Krauze, Marianna Szkudlarek, Maria Frankowska, Julia Gryczka, Stanisława Andrzejewska, Anna Wojtyniak, Władysława Brodzińska, Teresa Olsztyńska, Bronisława Rataj, Maria Górka, Agnieszka Dobieżyńska, Maria Weinrauder, Helena Tomiak, Stefania Chudzińska, Jan Szuman, Antoni Czarnecki, Mieczysław Gottfrydziak, Wincenty Szuman, Edward Michalski, Kazimierz Tarent, Ignacy Sajnaj, Florjan Bukowski, Wągrowski Marjan, Wacław Dauer, Stanisław Anioła, Franciszek Woźniak, Stanisław Mich.

SZKOŁNICTWO POLSKIE W HOŁDZIE NARODOWI AMERYKANSKIEMU NA DZIATKĘ 150-LECIA NIEPODLEGŁOŚCI STANÓW ZJEDNOCZONYCH	
SCHOOL SZKOŁA <i>Powszechna szkoła katolicka</i>	TRUSTEE OPIEKUN <i>Zofja Młotowska, nauczycielka</i>
LOCALITY MIEJSCOWOŚĆ <i>Żabikowo wieś</i>	PRINCIPAL KIEROWNIK <i>Leon Łukaszewski</i>
DISTRICT POWIAT <i>Poznań</i>	INSPECTOR INSPEKTOR <i>Pan Degórski</i>

Leon Łukaszewski, kierownik szkoły - Zofja Młotowska, nauczycielka.
Dzieci szkolne: Zawielak Marta, Stanisława Anioła, Stanisława Mrugałska, Pelagja Dobieżyńska, Władysława Szuman, Prakseda Lemke, Maria Jasińska, Maria Rauschkówna, Maria Wichłacz, Stanisława Woźniak, Cecilja Kaźmierska, Stanisława Wasielewska, Pelagja Woźniak, Władysława Sternal, Jadwiga Andrzejewska, Adam Wiciak, Stefan Kubiak, Władysław Szłabs, Antoni Tomiak, Stanisław Plotkowiak, Adam Matecki, Wacław Molski, Jan Brodziński, Stefan Chudziński, Kazimiera Krauze, Marianna Szkudlarek, Maria Frankowska, Julia Gryczka, Stanisława Andrzejewska, Anna Wojtyniak, Władysława Brodzińska, Teresa Olsztyńska, Bronisława Rataj, Maria Górka, Agnieszka Dobieżyńska, Maria Weinrauder, Helena Tomiak, Stefania Chudzińska, Jan Szuman, Antoni Czarnecki, Mieczysław Gottfrydziak, Wincenty Szuman, Edward Michalski, Kazimierz Tarent, Ignacy Sajnaj, Florjan Bukowski, Wągrowski Marjan, Wacław Dauer, Stanisław Anioła, Franciszek Woźniak, Stanisław Mich.

Edmund Podbylski, Kazimierz Rybarczyk, Stanisław Bukowski, Jan Jędrzejczak, Bronisław Dehmel, Bronisław Skóra, Alojzy Jasinski, Ludwik Walkowiak, Marjan Grabia, Nikodem Jęcz, Feliks Szkudlarek, Stanisław Kałużny, Bronisław Wojtasiak, Andrzej Anioła, Franciszek Gryczka, Marjan Lemke, Władysław Dominski, Stanisław Kasztelan, Andrzej Maciejewski, Florian Andrzejewski, Ludwik Kasztelan, Marjan Kasztelan, Stefan Łukaszewicz, Wawrzyn Sypniewski, Antoni Kubiak, Franciszek Stelmaszewski, Anna Gottfrydziak, Stanisława Grabia, Antonina Frankowska, Stanisława Figaniak, Rozalia Kałużna, Maria Wiciak, Antonina Jaśkiewicz, Helena Połka, Marianna Sobala, Stefania Płatkiewicz, Rozalia Dobieżyńska, Stanisława Jędrzejczak, Joanna Wiciak, Anna Buszkiewiczówna, Helena Staśkiewiczówna, Zofja Cichocka, Leokadia Jasińska, Anna Bukowska, Pelagia Hauza, Władysława Mich, Józefa Wyrwa, Anna Szumiłowska, Władysława Kusik, Władysława Figaniak, Maria Tomiak, Antoni Chmielecki, Andrzej Dauer, Jan Duszyński, Kazimiera Tomiak, Jan Sternal, Piotr Górka, Bolesław Walkowiak, Józef Mrugałski, Jan Stelmaszewski

SP 3

Stanisław Luberski – kierownik szkoły w Lubo-
niu w latach 1920-1928
i 1932-1935

SZKOLNICTWO POLSKIE W HOŁDZIE NARODOWI AMERYKAŃSKIEMU NA PAMIĄTKĘ 150-LECIA NIEPODLEGŁOŚCI STANÓW ZJEDNOCZONYCH	
SCHOOL SZKOŁA <i>katolicka</i>	TRUSTEE ODIEKUN <i>Grono Nauczycielskie</i>
LOCALITY MIEJSCOWOŚĆ <i>Luboń</i>	PRINCIPAL KIEROWNIK <i>Stanisław Luberski</i>
DISTRICT POWIAT <i>Poznań</i>	INSPECTOR INSPEKTOR <i>Degórski</i>

1 Stanisław Luberski	21 Kazimiera Pawlicka
2 Irena Wiśniewska	22 Józefa Gałkówna
3 Cecylja Piętówna	23 Helena Suchowiakówna
4 Wanda Ratajczakówna	24 Kazimiera Trafasówna
5 Leokadia Suchowiakówna	25 Jadwiga Bordenówna
6 Józefa Labrzycka	26 Bolesława Mockiewiczówna
7 Joanna Kujawówna	27 Kazimiera Jazdończykówna
8 Joanna Przybylska	28 Marja Grembowiczówna
9 Helena Wilczekówna	29 Helena Korczówna
10 Felicja Piętówna	30 Joanna Andrzejewska
11 Helena Chudzińska	31 Gertruda Kliczkówna
12 Marja Ulatowska	32 Franciszka Korczówna
13 Helena Wysokówna	33 Stanisława Szajkówna
14 Stanisława Pniewska	34 Zofia Szajkowska
15 Helena Nowakówna	35 Jadwiga Kaczmarkówna
16 Helena Bordenówna	36 Łucja Matuszczakówna
17 Anna Labrzycka	37 Joanna Szajbówna
18 Cecylja Mrugałska	38 Leokadia Turzówna
19 Marja Aniołówna	39 Marta Trittówna
20 Irena Deskówna	40 Władysława Gajdzinska

Strony 59 i 60 ze Szkoły w Luboń podpisane przez 95 uczniów. Oto treść: SZKOŁA: katolicka / MIEJSCOWOŚĆ: Luboń / POWIAT: Poznań / OPIEKUN: Rada Szkołna Grono Nauczycielskie / KIEROWNIK: Stanisław Luberski / INSPEKTOR: Degórski. Podpisy wg oryginalnej pisowni: 1 Stanisław Luberski, 2 Irena Wiśniewska, 3 Cecylja Piętówna, 4 Wanda Ratajczakówna, 5 Leokadia Suchowiakówna, 6 Józefa Labrzycka, 7 Joanna Kujawówna, 8 Joanna Przybylska, 9 Helena Wilczekówna, 10 Felicja Piętówna, 11 Helena Chudzińska, 12 Marja Ulatowska, 13 Helena Wysokówna, 14 Stanisława Pniewska, 15 Helena Nowakówna, 16 Helena Bordenówna, 17 Anna Labrzycka, 18 Cecylja Mrugałska, 19 Marja Aniołówna, 20 Irena Deskówna, 21 Kazimiera Pawlicka, 22 Józefa Gałkówna, 23 Helena Suchowiakówna, 24 Kazimiera Trafasówna, 25 Jadwiga Bordenówna, 26 Bolesława Mockiewiczówna, 27 Kazimiera Jazdończykówna, 28 Marja Grembowiczówna, 29 Helena Korczówna, 30 Joanna Andrzejewska, 31 Gertruda Kliczkówna, 32 Franciszka Korczówna, 33 Stanisława Szajkówna, 34 Zofia Szajkowska, 35 Jadwiga Kaczmarkówna, 36 Łucja Matuszczakówna, 37 Joanna Szajbówna, 38 Leokadia Turzówna, 39 Marta Trittówna, 40 Władysława Gajdzinska, 41 Anna Paciorkowska, 42 Jadwiga Pacierkowska,

41 Anna Raczkowska.	82 Stanisław Błażejowski
42 Jadwiga Raczkowska.	83 Tadeusz Dauer
43 Franciszka Rorokówna	84 Stanisław Stręk
44 Anna Muchówna	85 Zbigniew Tułak
45 Jadwiga Jankowiakówna	86 Aleks Krawczyński.
46 Magdalena Labrzycka	87 Józef Mańczak
47 Zofia Jankokówna	88 Kazimierz Szajbe
48 Helena Teuschnerówna.	89 Maksymilian Kupczyk
49 Joanna Trittówna.	90 Edmund Michalczyk
50 Marja Majówna.	91 Ludwik Byczyk
51 Edward Andrzejewski.	92 Paweł Tyłka
52 Edmund Koralewski	93 Leon Gałka
53 Stanisław Szajek	94 Czesław Ziętek
54 Ignacy Nawrocki.	95 Edmund Mańczak
55 Feliks Błażejowski	96 Ludwika Gorzanek
56 Adam Roszyk	97 Helena Meller
57 Łucjan Ziętek	98
58 Ignacy Anioła	99
59 Jan Borda	100
60 Czesław Teuschner.	101
61 Antoni Gollnisch	102
62 Zygfryd Kupczyk.	103
63 Edward Szymański.	104
64 Antoni Rybaczek.	105
65 Stanisław Zgoła	106
66 Bolesław Meller.	107
67 Stanisław Przybyłski	108
68 Alojzy Nawrocki	109
69 Franciszek Mrugałski	110
70 Kazimierz Borda	111
71 Kazimierz Sieracki.	112
72 Stefan Przybylak	113
73 Roman Gałka	114
74 Wilhelm Kliczke	115
75 Stanisław Borda	116
76 Franciszek Pacierkowski	117
77 Marceli Tritt	118
78 Edward Ratajczak	119
79 Kazimierz Cieślak	120
80 Stanisław Siebert	121
81 Stanisław Walkowiak	122

43 Franciszka Rorokówna, 44 Anna Muchówna, 45 Jadwiga Jankowiakówna, 46 Magdalena Labrzycka, 47 Zofia Jankokówna, 48 Helena Teuschnerówna, 49 Joanna Trittówna, 50 Marja Majówna, 51 Edward Andrzejewski, 52 Edmund Koralewski, 53 Stanisław Szajek, 54 Ignacy Nawrocki, 55 Feliks Błażejowski, 56 Adam Roszyk, 57 Łucjan Ziętek, 58 Ignacy Anioła, 59 Jan Borda, 60 Czesław Teuschner, 61 Antoni Gollnisch, 62 Zygfryd Kupczyk, 63 Edward Szymański, 64 Antoni Rybaczek, 65 Stanisław Zgoła, 66 Bolesław Meller, 67 Stanisław Przybyłski, 68 Alojzy Nawrocki, 69 Franciszek Mrugałski, 70 Kazimierz Borda, 71 Kazimierz Sieracki, 72 Stefan Przybylak, 73 Roman Gałka, 74 Wilhelm Kliczke, 75 Stanisław Borda, 76 Franciszek Pacierkowski, 77 Marceli Tritt, 78 Edward Ratajczak, 79 Kazimierz Cieślak, 80 Stanisław Siebert, 81 Stanisław Walkowiak, 82 Stanisław Błażejowski, 83 Tadeusz Dauer, 84 Stanisław Stręk, 85 Zbigniew Tułak, 86 Aleks Krawczyński, 87 Józef Mańczak, 88 Kazimierz Szajbe, 89 Maksymilian Kupczyk, 90 Edmund Michalczyk, 91 Ludwik Byczyk, 92 Paweł Tyłka, 93 Leon Gałka, 94 Czesław Ziętek, 95 Edmund Mańczak, 96 Ludwika Gorzanek, 97 Helena Meller

SP 1

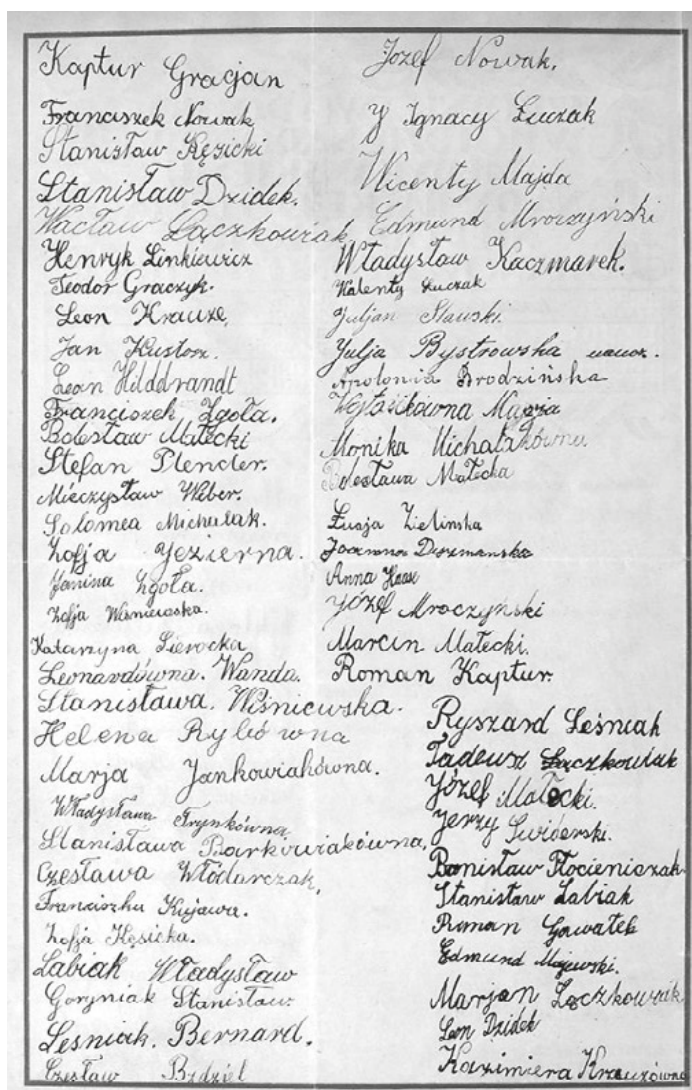
Ludwik Boczoń – kierownik szkoły w Żabikowie Kolonii w 1926 r.

SZKOŁNICTWO POLSKIE W HOŁDZIE NARODOWI AMERYKAŃSKIEMU NA PAMIĄTKĘ 150-LECIA NIEPODLEGŁOŚCI PAŃSTW ZJEDNOCZONYCH			
SCHOOL SZKOŁA	<i> powszechna </i>	TRUSTEE OPIEKUN	<i> Karolina Boczoniova </i>
LOCALITY MIEJSCOWOŚĆ	<i> Żabikowo Kol. </i>	PRINCIPAL KIEROWNIK	<i> Ludwik Boczoń </i>
DISTRICT POWIAT	<i> Poznań </i>	INSPECTOR INSPEKTOR	<i> F. Degórski </i>

<i> Karolina Boczoniova naucz. </i>	<i> Antoni Boczoń naucz. </i>
<i> Tadeusz Boczoń. </i>	<i> Marta Elmanowicz </i>
<i> Irena Tomaszewska. </i>	<i> Kazimiera Janasik </i>
<i> Urszula Osińska. S. Skierecki </i>	<i> Franciszka Krauz </i>
<i> Kazimiera Nowak. A. Łuczak. </i>	<i> Wiktoria Zielińska </i>
<i> Helena Węgr. S. Wierkiewicz. </i>	<i> Helena Wichlacz </i>
<i> Marta Kiełbasinska. K. Winkler. </i>	<i> Stani Łakoma </i>
<i> Joanna Kaszarek Bogusławski. </i>	<i> Marja Łuczak </i>
<i> Kasiatelan Rozalia. </i>	<i> Stanisław Bogusławski </i>
<i> Barbara Różańska. Swiergiel. </i>	<i> Jadwiga Kujawa </i>
<i> Joanna Sikorska. Kaszub. </i>	<i> Stefania Teclawówna </i>
<i> Walentyna Fabisz. Goryniak. </i>	<i> Bolesława Bogusławska </i>
<i> Gertuda Majda. </i>	<i> Leopadia Ciesielczyk </i>
<i> Jadwiga Zaremba. Gremplewska </i>	<i> Joanna Cybulska </i>
<i> Joanna Bogusławska. </i>	<i> Marja Różańska </i>
<i> Aniela Stachowiak. </i>	<i> Marja Przybylska </i>
<i> Gertruda Łączkowiak. </i>	<i> Helena Stachowiak. </i>
<i> Pelagia Łakoma. </i>	<i> Leon Stankowiak. </i>
<i> Jan Przybylski. </i>	
<i> Tadeusz Nowak. </i>	
<i> Feliks Mrocznyński </i>	

Strony 281 i 282 tomu 64 Szkoły w Żabikowie Kolonii podpisane przez 107 dzieci. Oto treść wpisu: SZKOŁA: powszechna / MIEJSCOWOŚĆ: Żabikowo Kol. / POWIAT: Poznań / OPIEKUN: Karolina Boczoniova / KIEROWNIK: Ludwik Boczoń / INSPEKTOR: F. Degórski. Poniżej podpisy: Karolina Boczoniova – nauczyciel, Tadeusz Boczoń, Irena Tomaszewska, Urszula Osińska, Kazimiera Nowak, Helena Zgola, Marta Kiełbasinska, Joanna Kaszarek, Kasiatelan Rozalia, Barbara Różańska, Joanna Sikorska, Walentyna Fabisz, Gertuda Majda, Jadwiga Zaremba, Joanna Bogusławska, Aniela Stachowiak, Gertruda Łączkowiak, Pelagia Łakoma, Jan Przybylski, Tadeusz Nowak, Feliks Mrocznyński, S. Skierecki A. Łuczak, S. Wierkiewicz, K. Winkler, Bogusławski, Swiergiel, Kaszub, Goryniak, Gremplewska, Ludwik Boczoń nauczyciel, Marta Elmanowicz, Kazimiera Janasik, Franciszka Krauz, Wiktoria Zielińska, Helena Wichlacz, Stani Łakoma, Marja Łuczak, Stanisława Bogusławska, Jadwiga Kujawa, Stefanja Teclawówna, Bolesława Bogusławska, Leopadia Ciesielczyk, Joanna Cybulska, Marja Różańska, Marja Przybylska, Helena Stachowiak, Leon Stankowiak, Kaptur Gracjan, Franciszek Nowak, Stanisław Kęsicki, Stanisław

Dzidek, Wacław Łączkowiak, Henryk Linkiewicz, Teodor Graczyk, Leon Krauze, Jan Kustos, Leon Hildebrandt, Franciszek Zgola, Bolesław Małecki, Stefan Plencler, Mieczysław Weber, Salomea Michalak, Zofia Jezierna, Janina Zgola, Zofia Wiśniewska, Katarzyna Sierocka, Leonardówna Wanda, Stanisława Wiśniewska, Helena Rybówna, Marja Jankowiakówna, Władysław Trynkówna, Stanisława Barkowiakówna, Czesława Włodarczak, Franciszka Kujawa, Zofia Kęsicka, Labiak Władysław, Goryniak Stanisław, Lesniak Bernard, Czesław Bzdziel, Józef Nowak, Ignacy Łuczak, Wincenty Majda, Edmund Mroczynski, Władysław Kaczmarek, Walenty Łuczak, Julian Stawski, Julia Bystrowska–naucz. Apolonia Brudzińska, Wojtasikówna Marja, Monika Michalakówna, Bolesława Małecka, Lucja Zielińska, Joanna Dyzmowska, Anna Haase Józef Mroczynski, Marcin Małecki, Roman Kaptur, Ryszard Leśniak, Tadeusz Łączkowiak, Józef Małecki, Jerzy Świdorski, Bronisław Płocieniczak, Stanisław Labiak, Roman Gawalek, Edmund Majewski, Marian Łączkowiak, Leon Dzidek, Kazimiera Krauzówna

Powstanie USA

Przybliżmy jeszcze pokrótce jak w XVIII w. zaistniały Stany Zjednoczone.

Odkrycie Ameryki z perspektywy Europy, określa się od faktu dotarcia Krzysztofa Kolumba w październiku 1492 r. (pierwsza wyprawa) do wysp Santo Domingo i Kuby. Poszukując nowej drogi do Indii, popłynęli trzema statkami z „Santa Marią” na czele na zachód przez Ocean Atlantycki. Rozwój w konstrukcji statków, wynalezienie busoli magnetycznej, usprawnienia astrolabium (ustalania szerokości geograficznej) dokonane w XV w. pozwoliły na zwiększenie możliwości zasięgu żeglugi oraz potencjału transportowego. Kolumb dokonał jeszcze trzech kolejnych ekspedycji, po których nastąpiła era oceanicznych podróży. Wg badań, jeszcze wcześniejszymi osobnikami z lądu Euroazji, którzy dotarli do nowego kontynentu – amerykańskiego, były ludy łowieckie z Azji, co miało miejsce jeszcze w czasie zlodowacenia, czyli kilkadziesiąt tysięcy lat temu. Późniejsze ślady wskazują też na bytność wikingów.

Przypomnijmy, że nie miały wkład w tworzenie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej miało dwóch Polaków: Tadeusz Kościuszko i Kazimierz Pułaski. Są oni patronami dwóch ulic w Luboniu, podobnie jak w wielu innych miastach. Ten zaoceaniczny kontynent był bardzo bogaty w wydarzenia osiedleńcze. Europejskie osadnictwo na obszarze Stanów Zjednoczonych przebiegało z różnym natężeniem przez kilkaset lat i dotyczyło wielu narodowości. Skupimy się na dwóch wybranych przykładach.

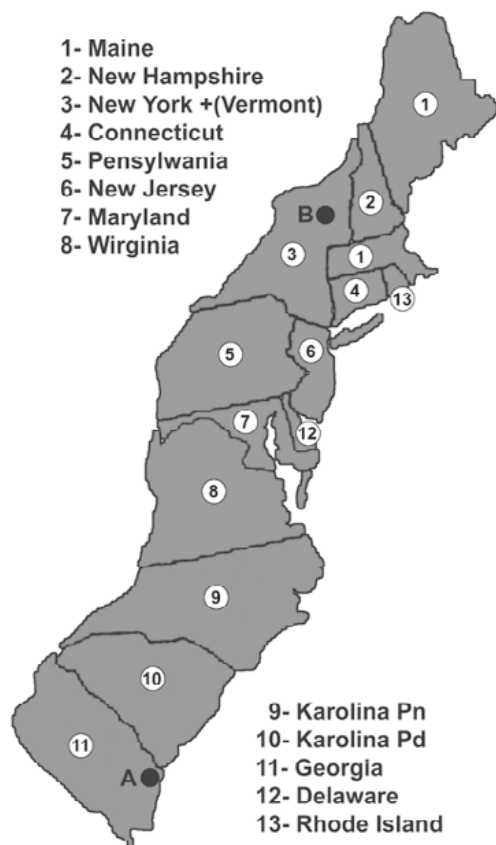
Irlandczycy

Na pierwszym miejscu, co do liczby i znaczenia, należy wymienić katolickich Irlandczyków. Już w 1169 r. napad anglo-normańskich rycerzy pod wodzą króla angielskiego Henryka II otworzył wielką, ciernistą drogę dla podbijanej Irlandii. Później, pod wodzą Cromwella i ostatniego króla Stuarta cała Irlandia została podbita. W XV-XVII w. liczne powstania kończyły się krwawymi represjami i wywłaszczeniami Irlandczyków z ich oj-

Dzisiejsze USA, z prawej strony szarym odcieniem oznaczono teren pierwszych 13 stanów zjednoczonych w 1776 r.
oprac. Stanisław Malepszak i Piotr P. Ruszkowski

czystej ziemi. Do najkrwawszych należał król angielski Jakub II, który bez sądów wieszał setki schwytanych powstańców na wysokich drzewach. Irlandzką nędzę wywołaną przez Anglików przedstawiają następujące liczby – w 1845 r. Irlandię zamieszkiwało jeszcze ponad 8 mln osób, a na początku

Pierwszych 13 stanów wschodniego wybrzeża Ameryki zjednoczonych 4 lipca 1776 roku. Dodatkowo punktami A i B oznaczyliśmy miejsca: śmierci Kazimierza Pułaskiego pod Savannah („A”) oraz West Point – dzieło fortyfikacyjne Tadeusza Kościuszki („B”) oprac. Stanisław Malepszak i Piotr P. Ruszkowski

XX wieku tylko 4,3 mln! Taki był skutek wielkiego głodu, którego szczyt nastąpił w 1850 r. Można przyjąć, że do Ameryki w ciągu kilku ostatnich wieków wyjechało około 15 mln Irlandczyków. Proces wychodźstwa został znacznie ograniczony po 1916 r., kiedy ostatnie powstanie zakończyło się zwycięstwem i powołaniem republiki Irlandzkiej o liczbie ludności ok. 2,9 mln (dane z 1958 r.).

Tadeusz Kościuszko (1746-1817) generał brygady Armii Kontynentalnej w czasie wojny o niepodległość Stanów Zjednoczonych

Kazimierz Pułaski (1745-1779) generał nazywany „ojcem amerykańskiej kawalerii”

Holendrzy

Druga społeczność, której znaczna część przeniosła się niegdyś na kontynent amerykański, składa się z Holendrów wyznania kalwińskiego, mieszkających w Amsterdamie i najbliższej okolicy tego miasta. Na terenie Holandii toczyły się wówczas kolejne wojny między Francją a Hiszpanią o przejęcie władzy nad tą prowincją. Ponieważ okrucieństwa i grabieże stosowane przez walczące wojska nie miały końca, kalwini postanowili osiedlić się w Ameryce. Po przybyciu na ten kontynent założyli w 1612 r. własną osadę, która w latach 1626-1664 występowała pod nazwą Nowy Amsterdam, jako stolica Nowej Holandii. Dopiero w 1664 r. zmieniono jej nazwę na Nowy York, którą nosi do dziś.

Północnoamerykańska wojna wyzwolenicza (1776-1783)

W połowie XVIII w. angielskie kolonie w północnej Ameryce liczące ok. 3 mln mieszkańców były, dzięki starannej uprawie rolnej, rozwiniętemu handlowi oraz doskonalszemu rzemiosłu, coraz bogatsze i zasobniejsze. Natomiast Anglia daremnie starała się o pokrycie swego wielkiego państwowego zadłużenia narosłego podczas wojny morskiej z Francją. Jedyny ratunek widzieli przez wprowadzenie nowego podatku w postaci papieru stemplowanego oraz podatku nałożonego w 1773 r. na importowaną do Bostonu herbatę, co wywołało zamieszki i zerwanie stosunków handlowych z Anglią. Ponieważ rząd angielski zaczął stosować zbrojną przemoc, 13 kolonii zerwało z Anglią, manifestując swoje prawo do wolności oraz niezależności i 4 lipca 1776 r. ogłosiło niepodległość. Natychmiast utworzono siły zbrojne, na czele których stanął naczelny wódz, Jerzy Waszyngton. W tej wojnie wybitną rolę spełni: Tadeusz Kościuszko i Kazimierz Pułaski, bohaterowie narodu polskiego i amerykańskiego. Kościuszko ufortyfikował Saratogę i West Point tak skutecznie, że Anglicy ponieśli tam klęskę, po których musieli się wycofać w stronę Kanady. Pułaski walczący na południu Stanów, w konnym ataku na pozycje angielskie, pędząc na czele swego Legionu Pułaskiego, został śmiertelnie ranny pod Savannah w 1779 r.

Dzwon Wolności

„Liberty Bell” stał się charakterystycznym symbolem amerykańskiej niepodległości. Niegdyś umieszczony na wieży Pensylwanii, przez lata oznajmiał tam ważne wydarzenia publiczne. Obecnie jest eksponatem muzealnym w Filadelfii, w szklanym budynku będącym częścią Independence National Historical Park. Dzwon został wykonany w Londynie w 1751 r. na zlecenie „Zgromadzenia Prowincji Pensylwanii”. Posiada odlany napis: „Proclaim LIBERTY throughout all the Land unto all the inhabitants thereof” („Ogłoś wolność w całym kraju wszystkim jego mieszkańcom”⁸). Dzwon jednak pękł po przeniesieniu go do Filadelfii. Z metalu pochodzącego z oryginalnego dzwonu miejscowi rzemieślnicy John Pass i John Stow w 1753 r. wykonali nowy, co uwiecznili na odlewie. Nowy dzwon też pękł. Historycy spierają się, czy dał sygnał zwołujący II Kongres Kontynentalny, który powierzył Jerzemu Waszyngtonowi dowództwo nad armią amerykańską oraz, czy bił w dniu odczytywania Deklaracji Niepodległości 4.07.1776 r.

8 Na podstawie: Starego Testamentu – Księgi Kapłańskiej 25:10

Jeden z najbardziej cenionych relikwów narodu amerykańskiego – Dzwon Wolności waży ponad 900 kg; odlany ze stopu: miedzi (70%), cyny (25%) oraz ołowiu, cynku, złota i srebra, obwód obręczy 3,66 m, obwód korony 2,29 m, wysokość 91 cm, grubość obręczy 7,6 cm, grubość korony 3,2 cm, długość serca 96,5 cm, waga serca 20,18 kg. Posadowiony jest na obciążeniu z drewna wiązowego, uważanej za oryginalną

Pęknięty dzwon popadł w zapomnienie, dopiero w latach trzydziestych XIX w. zyskał popularność, gdy poprzez wypisaną na nim inskrypcję stał się symbolem ruchu abolicjonistycznego⁹. To wówczas nadano mu nazwę „Dzwon Wolności”. Swoje charakterystyczne duże pęknięcie uzyskał na początku XIX wieku. Jedną z legend głosi, że nastąpiło to, gdy ogłaszał śmierć prezesa sądu Johna Marshalla w 1835 r. Pod koniec XIX wieku dzwon podróżował po Stanach, był pokazywany na wystawach oraz imprezach publicznych, pomagając łagodzić podziały zaogniane podczas wojny secesyjnej (1861-1865). Przypominał o historii powstania Stanów Zjednoczonych, gdy wspólnie walczyło o uzyskanie niepodległości. W 1915 r. dzwon na stałe powrócił do Filadelfii. Jeszcze w latach 50. uważany był jako symbol wolności podczas „zimnej wojny”, a w latach 60. XX wieku stał popularnym miejscem protestów. Jako symbol wolności widnieje m.in. na okolicznościowych monetach, a jego wizerunki i nazwa bywają wciąż szeroko wykorzystywane w różnych, często komercyjnych celach.

Okolicznościowe pamiątki

Z okazji wydarzenia epokowego, 150. i innych rocznic podpisania Deklaracji Niepodległości wydanych zostało kilka monet i medali.

1 dolar kontynentalny (bez określonego nominału na monecie) wg projektu Benjamina Franklina wybita w 1776 r. Awers przedstawia słońce świecące na zegar słoneczny. Łacińskie „FUGIO” (uciekam) oraz „MIND YOUR BUSINESS” (uważaj na interes) stanowią rebus „Czas leci, więc uważaj na swój interes”; otokowo napis: CONTINENTAL CURRENCY (waluta kontynentalna) 1776. Na rewersie: centralnie „WE ARE ONE” (jesteśmy jedno) otoczone napisem AMERICAN CONGRESS (kongres amerykański), od którego odchodzą promienie do otokowo złączonych 13 ogniw łańcucha z nazwami pierwszych stanów. Moneta wykonana z cyny, mosiądzu lub srebra, średnica 38 mm, grubość 6 mm, waga 15-19 g, nakład 6 000 szt.

⁹ Abolicjonizm – ruch społeczno-polityczny i ideowy w XVIII i XIX w. w Europie i obu Amerykach, stawiający sobie za zadanie zniesienie niewolnictwa i związanego z nim handlu ludźmi

Unikalna nietypowa, okolicznościowa, srebrna półdolarówka wybita w filadelfijskiej mennicy z okazji 150. rocznicy niepodległości Stanów Zjednoczonych w 1926 r. Jest jedną z pierwszych monet pamiątkowych USA, zachowała się bardzo mała liczba egzemplarzy. Na awersie prawe profile prezydentów – Jerzego Waszyngtona (1732-1799) i Calvina Coolidge'a (1872-1933), przy których napis *IN GOD WE TRUST* (w Bogu nadzieja) i otokowo *LIBERTY UNITED STATES OF AMERICA* (wolność Stany Zjednoczone Ameryki). Na rewersie Dzwon Wolności z datami 1776 1926 nad którym „*E PLURIBUS UNUM*” (łac. jeden z wielu) to tradycyjne, symboliczne, trzynastoliterowe motto znajdujące się na Wielkiej Pieczęci Stanów Zjednoczonych; otokowo napis: „*HALF DOLAR SESQUICENTENNIAL OF AMERICAN INDEPENDENCE*” (PÓŁ DOLARA STOIĘDZIEŚCIĄT LAT NIEPODLEGŁOŚCI AMERYKI), średnica 30,6 mm, waga 12,5 g. Ciekawostką jest to, że żaden z widniejących prezydentów nie powinien się tu znaleźć. Waszyngton gdyż nie był sygnatariuszem Deklaracji Niepodległości w 1776 r. (prezydent w latach 1789-1797), zaś Coolidge znalazł się tu bezprawnie, jako urzędujący i żyjący prezydent

Wybity w brązie w 1926 r. przez Mennicę Państwową w Warszawie w nakładzie 470 szt. „Medal Polska w hołdzie Stanom Zjednoczonym”, projektu Józefa Aumillera. Na awersie: lewe profile popiersi Tadeusza Kościuszki i Kazimierza Pułaskiego, pod nimi sygnatura autora, w otoku napis – *POLSKA - STANOM ZJEDNOCZONYM AMERYKI*. Na rewersie: lewe popiersie Jerzego Waszyngtona z otokowym napisem – *POLAND TO THE UNITED STATES OF AMERICA - 1776 - JULY 4 - 1926*. Średnica: 55,2 mm, waga 70,25 g

Jednodolarówka wydana w 1976 r. z okazji 200. Rocznicy, o czym świadczą daty na awersie 1776-1976; poza tym lewy profil prezydenta w latach 1953-1961 Dwight Eisenhowera (1890-1969) oraz napisy podobne do innych monet. Na rewersie Dzwon Wolności na tle księżyca. Miedzionikiel średnica 38,1 mm, waga 22,68 g

Piotr P. Ruszkowski, Stanisław Malepszak

KS. WOJCIECH MUELLER

EKLEZJALNY WALOR PROCESU BEATYFIKACYJNEGO SŁUGI BOŻEGO KS. STANISŁAWA STREICHA

Wstęp

Poprzez beatyfikację Kościół ciągle proponuje wiernym nowe wzory świętości, które pomagają interpretować przesłanie Ewangelii Jezusa Chrystusa w różnorodnych okolicznościach życia. Osoby, które za życia osiągnęły wysoki stopień przyjaźni i zjednoczenia z Bogiem oraz odeszły do wieczności, nie potrzebują beatyfikacji dla siebie samych. One cieszą się już w pełni oglądaniem Boga twarzą w twarz i wyniesienie ich w Kościele do chwały ołtarzy nie pomnaża ich szczęścia. Ich ewentualna beatyfikacja nie służy im, ale nam, jeszcze pielgrzymującym; służy wspólnocie wierzących i światu pielgrzymującemu jeszcze po drogach życia doczesnego. Beatyfikacja pełni bardzo ważną funkcję społeczną i eklezyjalną. Dlatego też przy wyborze kandydatów do chwały ołtarzy nie należy zapominać o tym jej podstawowym, zasadniczym celu. Z jednej strony beatyfikacja zakłada zawsze wysoki stopień świętości, ale z drugiej strony ani męczeństwo, ani heroiczność cnót nie domagają się, nie zakładają beatyfikacji czy później kanonizacji. Trzeba więc zwracać uwagę na to, że oprócz sławy świętości życia lub sławy męczeństwa, warunkiem rozpoczęcia postępowania beatyfikacyjnego jest aktualność sprawy, czyli pożytek duchowy, jaki wyniesienie konkretnego Sługi Bożego do chwały ołtarzy przyniesie wspólnocie kościelnej (eklezyjalnej). Chodzi bowiem o oddziaływanie apostolskie beatyfikacji oraz o wpływ przykładu życia kandydata do chwały ołtarzy na życie wierzących¹. Wyczekiwana beatyfikacja dla kościoła partykularnego może być także przyczynkiem w zdobyciu ogólnego doświadczenia w prowadzeniu procesów kanonizacyjnych innych Sług Bożych drogą męczeństwa.

Jednym z kandydatów do beatyfikacji z wielkopolskiej ziemi jest męczennik za wiarę – ks. Stanisław Streich, proboszcz parafii pw. św. Jana Bosko w Luboniu. Był kapłanem w pełni żyjącym oddaniem i służbie Kościołowi w trudnych czasach. Jako ofiar-ny duszpasterz na swej placówce budował nie tylko przybytek Boży, ale jednoczył parafię i szukał przede wszystkim dusz od Boga oddalonych. Ból rozdzierał mu serce, gdy

---

¹ Zob. W. Bar, *Walor eklezyjalny beatyfikacji*, [w:] *Przygotowanie sprawy beatyfikacyjnej. Aktualny stan prawny* (red. W. Bar, L. Fiejdasz), Lublin 2010, s. 57-97.